

Miheil Cavahişvili'nin "Lambalo ve Kaşa" romanındaki Türkçe kelime ve ifadelerin incelenmesi

Gül Mükerrerem ÖZTÜRK¹

APA: Öztürk, G. M. (2019). Miheil Cavahişvili'nin "Lambalo ve Kaşa" romanındaki Türkçe kelime ve ifadelerin incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (15), 479-504. DOI: 10.29000/rumelide.580713

Öz

18. ve 19. yüzyıllarda Kafkas halkları arasında Gürcistan'ın kültürel bir ülke olarak benimsenmesi ve bu dönemde edebiyat uğraşlarının daha çeşitli ve güçlü olması Azerice, Farsça, Osmanlıca ve Arapça birçok el yazmalarının bulunması ve yazılması oldukça dikkat çekicidir. Bulunduğu konumundan dolayı güneydoğuda Azerbaycan Türkleri, güneybatıda Türkiye Türkleri ile komşu olan Gürcistan'ın dilsel açıdan komşularından etkilendiği görölmektedir. Buradan hareketle makalemizdeki amaç, Gürcü yazar Miheil Cavahişvili'nin 1925 yılında Gürcüce yazdığı "Lambalo ve Kaşa" adlı eseri, Fahrettin Çiloğlu'nun 2018 yılında Türkiye Türkçesine çevirdiği tercümesi ile karşılaştırılarak söz konusu dil etkileşiminin örneğini ortaya koymaktır. Makalede ilk olarak Miheil Cavahişvili hakkında biyografik ve edebi bir değerlendirme yapılmış ve "Lambalo ve Kaşa" adlı eserin içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Urmiye Gölü çevresinde geçen ve Rus Çarlığı'nın din kardeşliği üzerinden yürüttüğu politikayı ele aldığı eserin Gürcüce orijinali incelendiğinde Azerbaycan Türkçesine ait kelime ve ifadenin orijinali korunarak Gürcü alfabesi ile yazıldığı tespit edilmiştir. Sonrasında aynı inceleme Çiloğlu'nun tercümesi için yapılmış, söz konusu kelimelerin bir kısmının günümüz Türkiye Türkçesine çevrildiği görölmüşür, bir kısmının Azerbaycan Türkçesi 'de kullanıldığı hali ile muhafaza edildiği görölmüşür. Sonuç olarak yapılan "Lambalo ve Kaşa"nın karşılaştırmalı incelemesine dayanarak alfabesi, dil yapısı ve sisteminde farklıklar olan Türkçe ve Gürcücenin edebi kullanımlarında ortak kelimelerin mevcudiyetleri belirlenmiş, eserin yazıldığı dönemde Gürcü edebiyatındaki Türkçe etkisi ortaya koyulmuştur.

Anahtar kelimeler: Miheil Cavahişvili, "Lambalo ve Kaşa", Azerbaycan Türkçesi, Türkiye Türkçesi.

The investigation of Turkish words and expressions in Miheil Cavahişvili's novel "Lambalo and Kaşa"

Abstract

It is quite striking that among the Caucasian peoples in the 18th and 19th centuries, the adoption of Georgia as a cultural country. The fact that there were a variety of literary works in this period, and the existence and writing of many manuscripts in Azerbaijani, Persian, Ottoman and Arabic is also important. Due to the location, it is seen that Georgia is affected in terms of their linguistic features from its neighbours: Azerbaijani Turks in the southeast and in Turkey Turks in the southwestern. From here, the purpose of our article is to show an example of a language interaction by comparing the work called "Lambalo and Kaşa" written by Georgian writer Mikheil Cavahişvili in Georgian in 1925 with its translation into Turkish by Fahrettin Çiloğlu in 2018. In the article, a biographical and literary evaluation was made about Miheil Cavahishvili and information about the content of the work

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakóltesi, Gürcü Dili ve Edebiyatı Bölümü (Rize, Türkiye), gul.ozturk@erdogan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-4730-6720 [Makale kayıt tarihi: 27.02.2019-kabul tarihi: 14.06.2019; DOI: 10.29000/rumelide.580713]

named "Lambalo and Kaşa" was given. When the Georgian original was examined, it was determined that words and expressions belonging to Azerbaijani Turkish were preserved in Georgian alphabet by preserving the original. Later on, the same examination was made for Çiloğlu's translation and it is seen that some of the words were translated into Turkey Turkish, some of them used as they were in Azerbaijani Turkish. In conclusion, based on the comparative study of "Lambalo and Kaşa", the existence of common words in the Turkish and Georgian literary uses, which have differences in the alphabet, language structure and system, were determined and the influence of Turkish in Georgian literature was revealed.

Keywords: Miheil Cavahişvili, "Lambalo and Kaşa", Azerbaijani Turkish, Turkey Turkish.

Giriş

Miheil Cavahişvili'nin hayatı ve edebi yönü

20. yüzyıl Gürcü edebiyatının önemli kurucularından Miheil Cavahişvili 1880 yılında Gürcistan'ın başkenti Tiflis'in güneyinde Şerakva köyünde doğmuştur. Varlıklı bir köy ailesinin çocuğu olan Miheil babasının ısrarı üzerine Kırım'daki bağıcılıkla ilgili bir yüksekokula göndermiştir. Daha lise yıllarında şiirler ve öyküler yazan Cavahişvili, yazar olmayı amaçladığından bağıcılık mesleğini sevememişti. Kırım'da öğrenimini sürdürürken ailesinin maruz kaldığı bir trajediden dolayı okulu yarıda bırakmak zorunda kalmıştır. Bundan dolayı 1901 yılında Miheil Cavahişvili köyüne geri dönmüş ve bağ ve bahçe işlerinin başına geçmiştir. Bu esnada halk kitlelerinin savunuculuğu üzerine yazdığı yazılar üzerine iktidarın baskılarına maruz kalan Cavahişvili, Fransa'ya kaçarak 1907 yılında ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. Fransa'da Paris Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne girmiş ve buradaki öğrenimini tamamladıktan sonra 15 yıl hiç eser vermemiştir. 1913 yılına kadar Rostov-na-Donu'da yaşamış ve o yıl ülkesine geri dönmüştür. 1921 yılında Bolşevikler tarafından işgal edilmiş olan Gürcistan'ın bağımsızlığının geri kazanması için verilen ulusal mücadelenin önderlerinden biri olduğu için 1923'te tutuklanıp idam cezasına çarptırılmış ve yazarlar birliğinin araya girmesiyle serbest bırakılmıştır. 14 Ağustos 1937 yılında tutuklanıp kurşuna dizilmiştir.

Miheil Cavahişvili'nin romanları: Kvaçi Kvaçantiradze (კვაჭი კვაჭანტირაძე, 1924), Lambalo ve Kaşa (ლამბალო და ყაშა, 1925), Cako'nun Mültecileri (ჯაკოს ხიზნები, 1925), Beyaz Yaka (თეთრი საყელო, 1926), Givi Şaduri (გივი შადური, 1928), Arsena Marabdeli (არსენა მარაბდელი, 1933-1936), Kadını Yüki (ქალის ტვირთი, 1936). Miheil Cavahişvili'nin öyküleri: Çançura (ჩანჭურა, 1903), Ödül (ჯილდო, 1903), Bir Sonbahar Gecesi (შემოდგომის ღამე, 1903), Çizmecci Gabo (მეჩემე გაბო, 1904), Sahipsiz (უპატრონო, 1904), Çekirdeğin Düğünü (კურკას ქორწილი, 1906), Halkın Gerçeği (ხალხის სამართალი, 1906, 1908), Şeytanın Taşı (ეშმაკის ქვა, 1908), haverdis kaba (ხავერდის კაბა, 1909), Tetiebi (ტეტიები, 1920), Orman İnsan (ტყის კაცი, 1923), Şuris Madziebeli (შურის მადიებელი, 1923), Altın Diş (ოქროს კბილი, 1925), Açıgözlü (მუსუსი, 1925), Kbaça Geç Kaldı (ყბაჩამ დაიგვიანა, 1925), Suçsuz Abdullah (მართალი აბდულაჰ, 1925), İki Hüküm (ორი განაჩენი, 1925), Dimo Dede (პაპა დიმო, 1926), Tavşan (კურდელი, 1927), İki Evlat (ორი შვილი, 1927). Beni Davet Et (დამპატიყე, 1928), Mitsis Kvili (მიწის ყვილი, 1928), Fincan (ფინჯანი, 1929).

Yazarın Türkçeye çevrilen ilk yapıtı ეშმაკის ქვა (Şeytanın Taşı, çeviren: İbrahim Yavuz Goradze, İstanbul: Total Müşavirlik Yay., 1988), კვაჭი კვაჭანტირაძე (Madrabaz Kvaçi, Parna-Beka Çilaşvili, İstanbul: Paris Yay., 2017), ლამბალო და ყაშა (Lambalo ve Kaşa, Parna-Beka Çilaşvili, İstanbul: Paris Yay., 2018).

Miheil Cavahişvili'nin "Lambalo ve Kaşa" adlı eseri

Miheil Cavahişvili "Lambalo ve Kaşa" adlı eseri 1925 yılında kaleme almıştır. Bu dönemde Sovyet Gürcistan'ı çok şiddetli bir savaş içerisindeydi. Kanlı günlerden sonra geriye kalan acılar Miheil Cavahişvili'nin kalbinde derin bir şekilde iz bırakmış ve bu olayların izinde, Miheil Cavahişvili, Gürcistan'ın düştüğü bu durumu hikyelerinde de açıkça hissettirmektedir. Eser Urmiye Gölü çevresinde geçmişte Medlerin, Asurilerin, Azerilerin, Gürcülerin, Ermenilerin, Rusların vb. farklı din ırklarının bir arada yaşamaktaydı ve Birinci Dünya Savaşı'nın son dönemlerinde Kızılhaç ordusu tarafından gönderilen bir Gürcü doktorun ağzından anlatılan bir hikâyedir. Başlığından da görüldüğü gibi Lambalo ve Kaşa adında 2 temel karaktere yer verilmiştir. Lambalo, iyiliği; Laşa ise ktlğ sembolize etmektedir. Lambalo; Azerice melodik, kafiyeli, güzel anlamına gelmektedir. Bahsettiğimiz Gürcü Doktor, Lambalo lakaplı Meşhedi (Gürcüce eserdeki ismi: şş "Maşhadi") Hasan isimli genç bir Azeri ile tanışmaktadır. Aralarında dostluk oluşmaktadır. Gürcü Doktor, Lambalo'ya düşmanlık besleyen Kaşa Lazare adlı bir Asuri'den korumaya çalışmaktadır. Rus Ortodoksu başkanı Piskopos Pavle de Kaşa Lazare'ye arkada çıktığından ve Urmiye Őehrinin valisini bu olaylara seyirci kalması Gürcü doktorun Lambalo'yu daha da koruma içgüdüsüne itecektir. Hikyede iyiliğin ve ktlğ birbirleriyle savaş içerisinde olduklarında bahsedilmektedir. Sadece yazarın öncülük ettiği zamanda değil genel bir zaman dilimi içinde de savaş, karakteristik bir durumdur. Hikye ilk ağzından devam etmektedir. Ancak, kader-piyanist Katha'yı canlı bırakmayacak. Domateslerden birinin gönderdiği bir ısırık yılanı ile ölecek. Bununla birlikte, adaletin sembolü olan doktor, tüm suları önemsemez ve onu kurtarmak için her Őeyi yapar. Bütün bunlardan sonra, anlatıcı anavatanına geri dönmeye karar verir.

Lambalo ve Kaşa Romanının Őahıs Kadrosu

Kızıl Haç Doktoru : Ana karakter

Maşadi Hasan : Lambalo

Pavle : Piskopos

Kaşa Lazare : Rahip, piskoposun uşağı

Bekauri : İnan'da başından sorumlu bir doktorun bekçisi

Piskopos Pavel : Urmiye'deki Rus Ortodoks misyonu

Meşhedi İzzet : Lambalo'nun babasıdır. "Yılan ailesi"ne mensuptur.

İtimad'd-Devle : İnanın Urmi'ye valisi

General ernozubov : Urmiye'deki Rus ordusu komutanı

Doktor Shedd : Urmiye'deki Amerikalı misyoner

Kumandan Berezovski : Urmiye Őehri kumandanı

Konsolos Nerotov : Rusya'nın Urmiye Konsolosu

Zekiye : Lambalo'nun eşi

Romanında geçen Türkçe kelime ve ifadeler

Türk - Gürcü münasebetlerinin günümüzde tekrar canlandığından söz edilebilir. Bu münasebetler, sahip olduğu tarihi derinlikle birlikte, her iki milletin dilinin birbiriyle etkileşimini tesis ederek her iki dil arasında birçok sözcük alışverişinin gerçekleşmesini sağlamıştır. Gürcüceye Türkçeden geçen sözcüklerde, Gürcistan'da tarih boyunca varlık göstermiş olan Anadolu Türkçesi, Azeri Türkçesi ve Karaçay Balkar gibi Kafkasya'da konuşulan farklı Türk lehçelerinin izlerinin bir arada görülmesi ilgi çekicidir (Janashia 2010: 116) "Lambalo ve Kaşa" adlı eserden Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesine ait kelimeler sıralanmıştır ve derlenen kelimeler aşağıdaki tabloda Gürcücedeki şekli, Türkçedeki şekli Azerbaycan ve Türkiye Türkçesindeki şekli karşılaştırmalı olarak sunulmuş ve Türkçe-Gürcüce anlamı ifade edilmiştir.

Orijinal Metindeki Kelimeler (Gürcüce)	Orijinal Metindeki Kelimelerin Okunuşu	Hedef Metne Aktarılan Kelimeler (Türkçe)	Türkçedeki Anlamı	Gürcücedeki Anlamı
გენერალ-გუბერნატორი	General-Gubernatori	Genel Vali	Türkçe: Genel Vali Azerice: Umumi qubernator	გენერალ-გუბერნატორი (General-Gubernatori)
ითიმად-უდ დოულე	itimadüd- Dövle	İtimadü'd-Devle	Osmanlıca: İ'timadü'd-Devle Azerice: İtimadüd-Dövle	ითიმად-უდ დოულე (İtimad-üd Döyle)
ყარდაშ-იოლდაში	Q'ardaş-yoldaşı	Kardeş	Türkçe: kardeş Azerice: qardaş	ძმა-ამხანაგი-მეგობარი (Dzma-amkhanagi, megobari)
დოქტორ	Doktor	Doktor	Latince : Doktor Azerice : Doktor	ექიმი (Ekimi)
ალაჰ	Alah	Allah	Arapça : Allah Azerice: Allah	ღმერთი (Ġmertı)
აღა	Ağa	Ağa	Türkçe : Ağa Azerice: Ağa	ბატონი, უფროსი ძმა (Batoni, uprosi dzma)
იოლ ვერ	Yol ver	Yol ver	Türkçe: Yol ver Azerice: Yol ver	გზის მიცემა (Gzis Mitsema)
ილანები	İlanebi	Yılanlar	Türkçe: Yılanlar Azerice: İlanebi	გველები (Gvelebi)
ჰაი გიდი!	Hai gidi!	Hey gidi!	Türkçe: Hey gidi!	ჰაი გიდი! (Hey Gidi!)
რა იგითი!	რა იგითი!	Yiğit	Türkçe: Yiğit Azerice: İgid	მამაცი, გამბედავი (Mamatsi, gambedavi)
გურჯი	Gurci	Gürcü	Türkçe: Gürcü Azerice:	ქართველი (Kartveli)
ქოფა-ოღლი!	Kopa-oğli!	İt oğlu it	Türkçe: köpe'koğlu-	ძაღლის შვილი

			(kaba konuşmada)	(Dzağlis Şvili)
ვალაჰ!	Valah!	Valla!	Vallahi	ღმერთმანი, ღმერთს ვვიცავ!
ვალი	Vali	Vali	Türkçe: Vali Azerice: Qubernator	გუბერნატორი, ვალი (Gubernatori, Vali)
ხომ გელდი!	Hoş geldi!	Hoş geldin!	Türkçe: Hoş geldin! Azerice: Xoş gəlmisiniz!	კეთილი იყოს თქვენი მობრძანებბა! (Ketili İq'os Tkveni Mobrdzaneba)
საბახ ხეირ ოლსუნ!	Sabah heir olsun!	Sabah heir olsun!	Türkçe: Günaydın, Hayırlı Sabahlar! Azerice: Sabahınız xeyir / Sabahın xeyr.	დილა მშვიდობისა! (Dila Mşvidobisa!)
ნეჯასიზ?	Nejasiz?	Nasılısınız?	Türkçe: Nasılısınız? Azerice: necəsən?	როჯორ ხართ? როგორ ბრძანდებით? Rogor khart? Rogor brdzandebit?
ქეიფინ, ჰალინ?	Keipin, halin?	İyi misiniz?	Türkçe: İyi misiniz? Azerice: Yaxşısanmı?	კარგად ხართ? (K'argad khart?)
ყონალი	Konağı	Misafir	Türkçe: Misafir Azerice: Qonaq, Mehman, Müsafir	სტუმარი (Stumari)
დონღუზ!	Donguz!	Domuz!	Türkçe: Domuz Azerice: Donuz, domuz	ღორი (ğori)
ალაჰმა ხეირი მოგცეს ღვთისნიერო!	Allahma heir mogtses ğvtisniero!	Allah sizden razı olsun!	Türkçe: Allah sizden razı olsun! Azerice: Allah sizden razı olsun!	ღმერთმა ხეირი მოგცეს ღვთისნიერო!
მუშტეჰიდი	Müştehid	Din âliminiz	Müctehid-din alimi	მუშტეჰიდი
აქიმბაშია	Akimbaşıa	Hekimbaşı	Türkçe: Hekimbaşı Azerice: Həkimbaşı	მთავარი ექიმი (Mtavari Ekimi)
ალაჰმა მშვიდობა მისცეს!	Allahma Mşvidoba mitses!	Allah ondan razı olsun!	Türkçe: Allah razı olsun! Azerice: Allah razı olsun!	ალაჰმა მისცეს მშვიდობა! (Alahma mistses mşvidoba!)
ალაჰ იყოს მაგის შემწე!	Allah ikos magis şemtse!	Allah onun yardımcısı olsun!	Türkçe: Allah onun yardımcısı olsun! Azerice: Allah köməkçisi olsun!	ღმერთი იყოს მაგის შემწე! (Ğmertı ikos magis şemtse!)
აი ბალამ!	Ay Balam!	Ay balam!	Türkçe: Bebeğim, güzelim, yavrum! Azerice: Ay balam, balam!	ჩემო ლამაზო, ჩემო შვილო! (Çemo lamazo, çemo şvilo!)
ჩოხ საღოლ, აღა, ჩოხ!	çoh sağol, ağa, çoh!	Çok sağ ol, ağa, çok!	Türkçe: Çok sağ ol, ağa, çok! Azerice: Çox sağ ol.	გმადლობთ, აღა/ბატონო Gmadlobt, Ağa/ Batono

ბურდა	Burda	Burada	Türkçe: burada Azerice: Burada	აქ (Ak)
ნამაზი	Namazi	Namaz	Türkçe: Namaz Azerice: Namaz	ლოცვა (Lotsva)
სულ გეთტი!	Sul getti!	Su çıktı!	Türkçe: Su geldi/çıktı Azerice: Su çıxdı.	წყალი მოვიდა (Tskali movida)
ით!.. ანასინი!..	İt, anasını!	İt, anasını!	Türkçe: İt, anasını! Azerice: Köpək, it, anasını!	შე ძაღლო!, შენი დედა ვატირე! (Şe Dzağlo! Şeni deda vatire!)
ბილმერამ, ვალაჰ ბილმერამ.	Bilmeram, valah bilmeram.	Bilmiyorum, vallahi bilmiyorum.	Türkçe: Bilmiyorum, vallahi bilmiyorum. Azerice: Bilmeram, valah bilmeram.	არ ვიცი, ღმერთმანი არ ვიცი. (Ar vitsi, ğmertmani ar vitsi)
ოინი	oini	Oyun	Türkçe: Oyun Azerice: Oyun, tamaşa	თამაში (Tamaşı)
ყიზი	Kızı	Kız	Türkçe: Kız Azerice: Qız	გოგო, ქალიშვილი (Gogo, Kalışvili)
ლაზათ!	Lazat!	Lezzetli	Türkçe: Lezzet! Azerice: Ləzzət!	გემურიელი! (Gemrieli!)
ბალაჯა ადამიანი	Balaca Adamiani	Küçük bir adam	Türkçe: Küçük adam Azerice: Balaca insan	პატარა ადამიანი (Patara adamiani)
ნა ტურუვსან, ტალ ბაშინა ნართაქი, მამალარინ ვერიფ ეივან ყართაქი.	Na turuvsan, tağ başına nartaki, mamaların verip yevan kartaki.	Bu dağda maral gezer, telini tarar gezer.	Orijinal metnin Türkçe anlamı maalesef birebir uyuşmadığından Çevirmen burada farklı anlam içeren İbrahim Yıldırım'ın söylediği "Bu dağda meral gezer" türküsünü Türkçe tercümesi olarak aktarmıştır.	Gürcücede bu ifade yer almaktadır.
ჩოხ რაზიამ.	Çokh raziam.	Teşekkür ederim.	Türkçe: Teşekkür ederim. / çok memnunum. Azerice: Çok raziam / Çok memnunum.	მადლობელი ვარ/ კმაყოფილი ვარ. (Madlobeli var/ K'makopili var.)
ქომაგ ელა-ა-ა!	Komag elaa!	Yardım et!	Türkçe: Yardım edin! Azerice: Kömək ele!	მიშველეთ! დამეხმარე(თ)! (Mişvelet! Damekhmare(t)!)
უ-უჩ!.. დორთ!.. ბეშ!	U-uç!.. Dort!.. Beş!	Ü-üç! Dört! Beş!	Türkçe: Ü-üç! Dört! Beş! Azerice: Ü-üç! Dört! Beş!	სამი! ოთხი! ხუთი! (Sami! Otkhi! Khuti!)

ონ საჰკიზი!... ონ დოჰკუზი!... იგირმი!	On sahkiz!... on dohkuz!... igirmi!	On sekiz! On dokuz! Yirmi!"	Türkçe/Azerice: On sekiz! On dokuz! Yirmi!"	თვრამეტი! ცხრამეტი! (Tvrameti! Tskhrameti!)
ტურ! იეთარ!	Tur! Yetar!	Dur! Yeter!	Türkçe: Dur! Yeter! Azerice: Dur! yetər!	გაგრედი! საკმარისია! (Gağredi, Sakmarisia!)
თეზ ელა!	Tez ela!	Acele edin!	Türkçe: Acele edin! Azerice: Tez əle!	დაჭკარეთ! (Daçkaret!)
სალამათ ოლ!	Salamat ol!	Hoşça kal!	Türkçe: Hoşça kal! Azerice: Salamat qal (ol)!	კარგად იყავი, ნახვამდის (Kargad ik'avi, droebit, Nakhvamdis)
ალაჰ, ილ ალაჰ... ბისმილაჰ...	Allah, İlah, Bismillah	La ilahe illallah... Bismillah.	Türkçe: La ilahe illallah... Bismillah. Azerice: La ilahe illallah... Bismillah.	Gürcücede yok

Sonuç

Gürcü, Türk ve Azeri halkları arasındaki yüzyıllar boyu devam eden ilişkiler, başta kelime düzeyinde olmak üzere birbirlerinden alıntı kelimelerin var olmasından kaynaklanmaktadır. Ekonomik, politik ve kültürel etkenler dil etkileşiminin yadsınamaz bir gerçeğidir. Ulusların birbirleriyle sürekli, teknik, bilimsel ve kültürel ilişkiler halinde bulunmalarından ötürü karşılıklı olarak dillerine birçok yeni ve yabancı sözcükleri almalarına neden olmaktadır. Gürcüceye giren yabancı sözcüklerin varlığı, anayurttan uzun zaman kopmuş bulunan ve bugünkü modern Gürcü literatürünü izleme olanağı olmayan ırkdaşlarımızın dikkatini çekmektedir.

Miheil Cavahişvili'nin "Lambalo ve Kaşa" adlı bu eseri edebi yaşamındaki önemli eserlerinden biridir. Ayrıca bu eser onun mükemmel içsel sanatsal yönünü de ortaya koymaktadır. Eserde bazı kriterlerin olduğunu söyleyebiliriz. Yazar hikâyeyi değerlendirirken bütün kriterleri göz önünde bulundurarak hikâyenin değerini yüksek tutmaya çalışmıştır. Bilinen diğer türlerden farklı etki yaratan bir hikâyedir. Bu çalışmamızda Gürcü yazar Mikheil Cavahişvili tarafından 1925 yılında kaleme alınan ve 2018 yılında Parna Beka Çilaşvili tarafından Türkçeye çevrilen "Lambalo ve Kaşa" adlı ünlü eserinin karşılaştırmalı olarak ele alınarak orijinal (Gürcüce metin) metinde yer alan Azerbaycan Türkçesi'nin hedef metne (Türkçe metin) aktarılışını karşılaştırmalı olarak ele aldık. İnceleme esnasında tablo halinde kelimelerin Türkiye Türkçesinde, Azerbaycan Türkçesinde ve Gürcü dilinde nasıl olması gerektiğini belirttik. Buradaki amaç orijinal metin Gürcü dilinde olduğundan eserde yer alan Azerbaycan Türkçesindeki ifadelerin Gürcücede nasıl olabileceğini de belirtmiş olduk. Eserde yer alan Türk kökenli kelimelerin incelenmesi sonucunda tablodan da anlaşıldığı gibi şöyle bir sonuca varmış olduk. Örneğin: Donguz—a (დონგუზ—ა) < donuz; Qardaş (ყარდაშ) < kardaş; kardeş vb. Sosyal ve ekonomik terimler: Gürcüce: ağa, Türkçe: ağa vb. Yine eserde "Ekimi" kelimesi yer almaktadır. "Ekimi" kelimesi Gürcüceye daha sonraki yıllarda geçmiştir. "Ekimi" kelimesi, Gürcüce sözlüklerde XV. yüzyılda Osmanlı hâkimiyeti döneminden itibaren görülmektedir. Gürcüce akimi/ekimi; Türkçe: hekim „doktor, hastaya bakan kişi Gürcüce akimbaşı/ekimbaşı „tıp uzmanı olmayan, kurşuncu, üfürükçü, doktor yardımcısı“; Türkçe hekim başı/hakimbaşı „baş doktor“ anlamına gelmektedir. Orbeliani'nin „Leksikoni Kartuli“de (Gürcüce Sözlüğü) kelime Arapça olarak belirtilmektedir. Gürcüce yazılı eserlerde XII. yüzyıl, özellikle de XVI. yüzyıldan bu yana Anadolu Türkçesinden ve Azericeden, Gürcüceye geçmiş Türkçe kelimeler vardır. Gürcü folkloruna ve diline Türkçeden geçmiş kelimelerin çoğu Türk dili ailesinin Oğuz

(Osmanlıca, Türkçe, Azerice) ve Kıpçak (Karaçayca, Kumukça) gruplarına ait kelimelerden oluşmaktadır.

"Lambalo ve Kaşa" adlı eserde Gürcü doktor 'un Lambalo (Azeri Genç)'ya Gürcüce selam vermesi ve Lambalo'nun Gürcü doktora eserde Tatarca cevap vermesi ilginç bir durumdur. Genel olarak Cavahişvili Avrupa'da eğitim aldığı için birkaç dil biliyordu. Fakat büyüdüğü yer Borçkhalo olduğu için orada Azerice konuşuyorlardı ve bu dili de gayet iyi biliyordu. Bundan dolayı olsa gerek hedef metinde çevirmen Lambalo'nun Tatarca değil de Azerice olarak dile getirmektedir. Bilindiği üzere Tatar kelimesi „müslüman“ anlamındadır. Ancak Gürcüce eserlerin çoğunda Tatar „Moğol“ anlamında da kullanılmaktadır. Farklı yayınlarda Tatarca yerine Türkçe yazıldığı görülmektedir. Buradan hareketle bu dil üzerine kendi bilgisini kullandığını ve eserdeki Gürcü doktorun burada Azerice ifadelerle yer verdiğini söyleyebiliriz. "Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, I-XI" adlı eserden yaptığımız inceleme sonucunda Türkiye Türkçesi ağızlarında yaklaşık yüz on yedi Gürcüce sözcük tespit edilmiştir. Bu kelimeler, Gürcü alfabesiyle yazımları, anlamları ve hangi Türkiye Türkçesi ağızlarında kullanıldığı ifade edilerek sıralanmıştır. Bazı Türkçe kökenli olan kelimeler Gürcüceye Türkçe aracılığıyla girmiştir.

Kaynaklar

- Cavahişvili, M (1933). *Lambalo da Kaşa* (ლამბალო და კაშა). P. B. Çilaşvili (Çev). İstanbul: Paris.
- Janashia, M. (2010). *Gürcü Dilindeki Türkçe Kökenli Özel İsimler*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi, 17, 2, s.115-129, Ankara.
- Türk Dili Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*. (11.baskı). Ankara: TDK.
- Türk Dili Kurumu. (2012). *Yazım kılavuzu*. (27.baskı). Ankara: TDK.
- tr.wikipedia.org. Lambalo da Kaşa-Vikipedi.